

บทที่ 1

บทนำ

ไก่พื้นเมืองเป็นสัตว์ที่อยู่คู่กับระบบเกษตรของไทยมานาน เมื่อ พ.ศ. 2522 รัฐบาลได้บรรจุแผนพัฒนาชนบทไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 โดยได้ประสานงานกับผู้แทนจากกรมกองต่างๆ ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อศึกษาข้อมูลบทบาทในการพัฒนาชนบท ไก่พื้นเมืองจึงเริ่มได้รับความสนใจตั้งแต่นั้นมา นอกจากนี้สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยังได้มอบหมายให้สำนักงานเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือศึกษาวิจัยหาช่องทางในการพัฒนาไก่พื้นเมือง (สุวรรณและคณะ, 2528) ปกติเกษตรกรมักเลี้ยงไก่พื้นเมืองไว้ตามบริเวณบ้าน โดยปล่อยให้หากินเองตามธรรมชาติ และ/หรือให้วัตถุดิบอาหารชนิดที่มีในท้องถิ่น ซึ่งไก่พื้นเมืองนี้จะมีความทนทานต่ออาหารคุณภาพต่ำและสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมของประเทศไทยได้ดี ไก่พื้นเมืองจึงจัดเป็นแหล่งอาหารโปรตีนจากสัตว์สำหรับการบริโภคของเกษตรกรที่มีราคาถูกหาได้ง่ายในท้องถิ่น และมีรสชาติของเนื้อเป็นที่นิยมของผู้บริโภค อย่างไรก็ตามไก่พื้นเมืองมีข้อด้อยตรงที่มีการเจริญเติบโตช้า อัตราการให้ไข่ต่ำ และผลผลิตที่ได้มักไม่สม่ำเสมอ เมื่อประชากรมีจำนวนเพิ่มขึ้น ทำให้ความต้องการบริโภคเนื้อไก่มีมากขึ้นตามไปด้วย จนผลิตได้ไม่เพียงพอ จึงต้องมีการเพิ่มผลผลิตซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี วิธีหนึ่งที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน คือ การใช้ไก่พื้นเมืองผสมกับไก่พันธุ์แท้หรือลูกผสมพันธุ์แท้ให้ได้เป็นไก่ลูกผสมพื้นเมือง ซึ่งมีรสชาติของเนื้อใกล้เคียงกับไก่พื้นเมือง แต่มีข้อดีกว่าบางประการ เช่น มีการเจริญเติบโตและตอบสนองต่ออาหารคุณภาพดีได้ดีกว่า ทั้งนี้เพราะไก่ลูกผสมพื้นเมืองได้รวมลักษณะที่ดีจากพ่อซึ่งเป็นไก่พื้นเมือง และแม่ซึ่งเป็นไก่พันธุ์แท้หรือลูกผสมพันธุ์แท้ที่มีลักษณะของการเจริญเติบโตและการให้ไข่ที่ดีกว่าพันธุ์พื้นเมืองเอาไว้ ไก่ลูกผสมพื้นเมืองจึงได้รับความสนใจและเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย

การให้อาหารแก่ไก่ลูกผสมพื้นเมืองที่ถูกต้องและเหมาะสมกับความต้องการของไก่นั้น เกษตรกรยังได้รับข้อมูลไม่ชัดเจน ส่วนใหญ่มักให้อาหารสำเร็จรูปของไก่ประเภทอื่น โดยไม่ได้คำนึงว่าจะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นหรือไม่ เช่น ให้อาหารสำเร็จรูปของไก่เนื้อที่มีโปรตีนระดับ 21 และ 19% หรือให้อาหารสำเร็จรูปของลูกไก่ไข่ที่มีโปรตีนระดับ 19 และ 15% ในช่วงไก่อายุ 1-5 สัปดาห์ และ 6 สัปดาห์ขึ้นไป ตามลำดับ ประกอบกับผู้ผลิตไก่ดังกล่าวจำหน่ายก็ให้คำแนะนำเกี่ยวกับอาหารไม่ชัดเจนด้วย ในความเป็นจริงไก่ลูกผสมพื้นเมืองมีอัตราการเจริญเติบโตที่ด้อยกว่าไก่เนื้อ แต่อาจจะดีกว่าลูกไก่ไข่ซึ่งไม่ต้องการให้เจริญเติบโตเร็วอยู่แล้ว ดังนั้น

การนำอาหารของไก่เนื้อหรือของลูกไก่ไข่มาใช้เลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองจึงไม่น่าจะถูกต้อง อย่างไรก็ตาม ไรท์ก็ได้มีนักวิชาการส่วนหนึ่งได้ทดลองศึกษาถึงความต้องโภชนะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโปรตีน และพลังงานในไก่ลูกผสมพื้นเมืองไว้มากพอควร อาทิเช่น ปรีชญาและคณะ (2533; 2539 และ 2541) ปรีชญาและนพวรรณ (2538) ศรีสกุลและอาวูธ (2539) โอสถและคณะ (2539) เชิดชัย และคณะ (2541) นพวรรณและคณะ (2541ก, ข) อำนวนยและคณะ (2541) เป็นต้น แต่รายงานดังกล่าว ยังมีจุดอ่อนบางประการ เช่น การไม่แยกเพศของไก่ และ/หรือให้อาหารที่มีโภชนะระดับเดียวตลอดระยะเวลาทดลอง ซึ่งเป็นเรื่องที่มีผิดกับความเป็นจริงทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ หรือแม้กระทั่งเรื่องของลูกไก่ที่โดยส่วนใหญ่ผู้ทดลองทำการผลิตขึ้นเอง จึงไม่มีความสม่ำเสมอเท่าที่ควร และไม่ตรงกับสภาพที่เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้อยู่จริง จนกระทั่งสุขนและคณะ (2543ก, ข) ได้ศึกษาทดลองโดยใช้ลูกไก่จากบริษัทที่ผลิตในเชิงการค้า ซึ่งมีพันธุกรรมที่ค่อนข้างสม่ำเสมอ รวมทั้งยังได้แบ่งระดับของโภชนะให้สอดคล้องกับระยะเวลาเจริญเติบโตยิ่งขึ้น ด้วยการให้อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนะต่ำลงเมื่อไก่มีอายุมากขึ้น และได้ศึกษาทั้งในช่วงฤดูร้อนและฤดูหนาว สรุปได้ว่า ระดับโปรตีน- (crude protein, CP) และพลังงานใช้ประโยชน์ (metabolizable energy, ME) ที่เหมาะสมต่อสมรรถภาพการผลิต รวมทั้งทำให้มีต้นทุนการผลิตต่ำ (เฉพาะค่าอาหาร) คือที่ช่วงอายุ 1-5 สัปดาห์ ไก่ทั้งสองเพศควรให้ 21% CP, 3.2 kcal ME/g ส่วนที่อายุ 6-10 และ 11-13 สัปดาห์ เพศผู้ควรให้ 17% CP, 2.9 kcal ME/g และ 15% CP, 2.6 kcal ME/g ในขณะที่ไก่เพศเมียควรให้ 19% CP, 2.6 kcal ME/g และ 15% CP, 2.9 kcal ME/g ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ไรท์ก็ตีจากการศึกษาของสุขนและคณะ (2543ก, ข) ดังกล่าว ยังไม่ได้แบ่งการศึกษาในแต่ละช่วงอายุแยกจากกัน การศึกษาในครั้งนี้จึงได้แบ่งการศึกษาแต่ละช่วงอายุออกจากกัน กล่าวคือ ในช่วงไก่อายุ 1-5 สัปดาห์ จะนำสูตรอาหารที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุดในแง่ต้นทุนการผลิตตามรายงานดังกล่าวข้างต้นมาใช้เลี้ยงไก่ทุกตัว จากนั้นจะแบ่งไก่ออกเป็นกลุ่มต่างๆ เพื่อศึกษาหาระดับของโภชนะที่เหมาะสมยืนยันผลอีกครั้ง นอกจากนี้แม้ว่ารายงานของสุขนและคณะ (2543ก, ข) จะเป็นข้อสรุปที่ดีและเหมาะสมกับฟาร์มขนาดกลาง และบริษัทผู้ผลิตอาหารสัตว์เพื่อจำหน่ายก็ตาม แต่อาจไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติของเกษตรกรรายย่อยนัก ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรรายย่อยจำนวนมาก ซึ่งนิยมเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองชนิดนี้เป็นอาชีพเสริม นิยมให้อาหารสำเร็จรูปเป็นหลัก จึงไม่สะดวกที่จะหาซื้อวัตถุดิบหลายๆ ชนิด รวมทั้งสารผสมล่วงหน้า (วิตามิน-แร่ธาตุ; premix) เป็นต้น การศึกษาในครั้งนี้จึงได้ประยุกต์ใช้อาหารสำเร็จรูปของไก่เนื้อและของลูกไก่ไข่ร่วมกับวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นเปรียบเทียบกับอาหารผสมเอง อีกทั้งยังได้ศึกษาเปรียบเทียบสมรรถภาพการผลิตและคุณภาพซากของไก่ลูกผสมพื้นเมืองจากผู้ผลิตทางการค้าขนาดใหญ่ 2 แหล่งอีกด้วย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. ให้ได้ข้อมูลความต้องการโภชนะ (CP และ ME) ของไก่ลูกผสมพื้นเมืองในแต่ละช่วงอายุของการเจริญเติบโต
2. ศึกษาผลของระดับพลังงานและโปรตีนที่มีต่อสมรรถภาพการผลิตของไก่ลูกผสมพื้นเมือง

3. หาแนวทางดัดแปลงอาหารสำเร็จรูปของไก่เนื้อและของลูกไก่ไข่ด้วยวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น เพื่อให้เหมาะสมต่อการนำไปใช้ของเกษตรกรรายย่อย
4. เปรียบเทียบสมรรถภาพการผลิตและคุณภาพซากของไก่ลูกผสมพื้นเมืองที่ผลิตในเชิงการค้าจากสองแหล่งผลิต

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University